

Daniel Wisser

Standby

Opipava se čelo. Misli se na jednu riječ: *očna glavobolja*. Tako je on nazvao tu glavobolju. Postoji sedam ili osam različitih vrsta glavobolje. Žena tvrdi da je stalno bolestan, neprestano prehladen. Mora na pretragu čeonih sinusa. Ali očnu glavobolju i laganu mučninu nije prouzrokovala početna infekcija gripom.

Subota rano ujutro. Subotom se ne radi. A ni sutra neće moći u ured. Subote ne voli, a ni nedjelje. Ne raduje se vikendu.

Na noćnom ormariću uz hrpu knjiga, uz čašu vode iz koje cijelu noć nije otpijen ni gutljaj, i uz tablete za bolove pronašao se mobitel. Gleda se na zaslone: nijedan propušteni poziv. Mobitel mora uvijek biti spreman jer je vikendom u pripravnosti. Vrijeme reagiranja najviše 20 minuta. Vrijeme odgovora najviše 60 minuta.

Možda odmah treba uzeti tabletu protiv bolova. Možda će se svijet ipak te subote nakon buđenja pokazati u novome obliku: ostavit će ga žena; otac će preminuti, mirno usnuti u staračkom domu i više se ne probuditi. A Eva će mu doći – već sutra, uskoro!

Nema ničeg bolnijeg od čekanja da prođe jedan dan, jedan sat, jedan tjedan. Zamišlja kako otac u domu svaki dan čeka svaki obrok, a da zapravo ne želi jesti. Od neprestanog uzimanja morfija apetit je smanjen, a velika nužda muka. Za tatu su doručak, ručak i večera kontrolne točke, koje mu samo pokazuju da vrijeme nije stalo, da ne čeka uzalud smrt. Misli da mu se dani čine kraćima što je stariji. Ali prekida svoje misli jer je besmisleno baviti se nagađanjima o zaustavljanju, usporavanju ili ubrzavanju vremena. Pa ipak ne može zaboraviti jednu rečenicu, za koju više ne zna gdje ju je čuo: *Vrijeme ne zna za vikende*.

Kako bi se preživjela subota u stanu se popravlja, mijenjaju se žarulje, obnavlja se kompjutor i odnosi se smeće i opasni otpad. Subotom se posvećuje autu: vanjsko čišćenje, unutrašnje čišćenje i tako dalje. Uskoro, misli, auto neće značiti ništa, neće imati nikakvu vrijednost. Neće biti goriva. Napredak će se promijeniti. Golemi val regionalizacije dovest će do novog političkog poretka, samo da više nema pregleda nad globalnom situacijom.

Sve će to imati svoje dobre strane i čak će i obični ljudi ponovo živjeti prema zdravim načelima, od kojih je jedno najvažnije: volja za umiranjem. On ju je imao već kao dijete. Veselio se zamišljati vlastitu smrt, kao i smrt drugih. Prirodna katastrofa, poplava, nešto *nesvakidašnje* bilo bi i danas bolje nego svake subote ići u posjet ocu u dom i gledati izbliza besmisleno životarenje.

Ta se subota mora preživjeti. Valja ustati. Izbrojati od deset do *nula* i ustati na *nulu*. Na *nula* će se gornji dio tijela uspraviti i noge će se podići s kreveta. *Deset*. Naredbe za pomicanje nogu nisu odrađene. *Devet*. Ako treba ustati tada se prvo treba otkriti. *Osam*. Za četvrtak navečer dogovorena je šetnja s Evom. Sigurno će Eva u zadnji čas odgoditi sastanak. Eva je nekada radila s njim na odjelu. Pred četiri godine on je poučavao Evu. *Šest*. Za vrijeme pouke oboje su se mnogo smijali, smijali onome davno zaboravljenom poput kvartovskog telefona, Winter Gamesa na C64 ili crtanju spajanjem brojeva. Brojanju prema brojevima. Zadnji broj zaboravio se prilikom razmišljanja o Evi. Brojenje od *deset* do *nula* mora se ponoviti. Zaključuje se pojačavanje, intenziviranje očne glavobolje. Krevet se trenutno nikako ne može napustiti. Kraj sebe ne može otkriti nijedan dio ženskoga tijela. Ona vjerojatno spava pred uključenim televizorom na kauču u dnevnom boravku.

Ne počinje se ponovo brojati i ne pomiču se dijelovi tijela, ali bude se sjećanja – sjećanja na dan kada su ga upoznali s Evom. To se dogodilo prije gotovo četiri godine – 6. rujna 2004. Pred sobom je vidio voditeljicu ureda, pokraj nje novu suradnicu. Pružena mu je blijeda, lagano drhtava ruka. Nevoljko je stisnuo tu ruku i pustio je. Nerado pruža nekome ruku.

Svakoga dana Eva je sjedila za svojim stolom i slušala objašnjenja o osnovnom funkcioniranju softvera i njegovih područja uporabe. Eva je uglavnom nosila svijetlu ili bijelu odjeću. Njezina koža pak ne može se opisati kao svijetla ili bijela, već kao prozirna. Mogao je jasno vidjeti Evine krvne žile. Ponekad je kroz kožu mogao vidjeti sve do njezina srca.

Onda se povremeno odlazilo zajedno na ručak. Najradije su se promatrali Evini pokreti kada je ulazila u restoran ili ga napuštala ili kada bi oboje hodali prema njegovom autu. Evine ruke sve su predmete dodirivale oklijevajući. Kada bi pokazivala neko mjesto na ekranu, silno je pazila da površinu ne dodirne vrškovima prstiju. Ta Evina brižljivost zapažena je s velikom radošću jer mrzio je ljude koji mu dodiruju ekran.

Razgovori uz ručak vodili su se s vremenom sa sve manje opreza. Uskoro su im oduzimali više od sat vremena. Eva je sve češće nosila kosu čvrsto svezanu. Jednoga dana joj je za to dan kompliment. Dok se zahvaljivala, Evin se vrat zatresao jače nego inače. Njezina prsna kost pravilno se stresla od kucanja vratnih žila. U tvrtci se odavno počelo pričati o njima.

Najprije se mora otići u zahod prije nego što se žena probudi. On uvijek zaključava zahod jer ne želi da ga se iznenadi. Najdraže bi mu bilo da žena nije prisutna u stanu dok on koristi WC. Pred dvije godine prvi je puta osjetio neugodan miris na vlastitome tijelu.

Neće moći spastiti Evu od propasti. Ona je prenepredvidljiva. Nakon katastrofe trebat će ljudi, koji mogu samostalno djelovati. Žene će rađati djecu i tu djecu i muškarce dojiti na prsima. One će raditi, kuhati i braniti područje.

Zadržava se dah. Čuje se televizor u dnevnom boravku. Zujanje hladnjaka u kuhinji. Poklopac kante za smeće u unutrašnjem dvorištu bučno se zatvara. Sve to žena ne čuje. Njegov je problem to što on sve čuje, što sve može čuti: dok žena ne percipira zvukove okoline, njega zaokupljaju buka i visoke frekvencije. Visoki titravi ultrazvučni tonovi naprave protiv štakora, struganje vilice ili noža po tanjuru, zviždanje električnih aparata, brujanje etažnog plinskog grijanja i hladnjaka. I televizor neprestano proizvodi visoki ton, koji žena očito ne primjećuje: jer inače bi već odavno poludjela.

Tabeta protiv bolova izvađena je iz folije. Čaša vode iz koje cijele noći nije otpijen ni gutljaj uzima se u ruke.

Već je pred četiri godine pomišljao da zaprosi Evu. No bilo je nužno prije toga maknuti ženu s puta. Ona doduše i nije bila velika smetnja, ali Eva bi sigurno zahtijevala čiste stvari. Već je s dvanaest godina priželjkivao smrt – smrt žene jednog strica. Kada je otac sljedećega dana prenio obitelji vijest, tuga je morala biti odglumljena.

Ali što se tiče žene nikako nije mogla biti donesena čvrsta odluka da se ono nužno provede i tako se brak s Evom ponovo odgodio. Uz to bi bilo nužno ili barem bolje da su Eva ili on prije dali otkaz u tvrtci. Tada mu je voditeljica ureda – nekoliko tjedana nakon što je došla Eva – u okviru prestrukturiranja radnih mjesta ponudila mjesto vođe tima pozivnog centra. Prilikom jednog razgovora na tu temu bio je upitan i o njegovim redovitim ručkovima s Evom. Na njegov odgovor da je oženjen i da je to privatna stvar s kime odlazi na ručak voditeljica mu je odgovorila podrugljivim

osmjehom. A budući da se privatna situacija može i promijeniti ona ne mora upozoriti na to da se intimne ili partnerske veze među radnicima tvrtke *nerado trpe*, ali da unutar istog odjela *neće biti tolerirane*.

Na ručku se ispričalo Evi o tom razgovoru. Iz opreza su odlučili da više ne pišu emailove na poslovne adrese.

Bio je premješten. Vilicom se ispitivala pljeskavica na tanjuru, gurnula na stranu i okrenula. Ljutilo ga je što je pljeskavica s donje strane sasvim svjetla, a unutra čak i djelomično sirova. Eva mu nije čestitala na novom radnom mjestu voditelja tima. Kečap je neljubazno serviran na već uvenuti list salate. Umak od pljeskavice raširio se po cijelome tanjuru i natopio pomfrit. Tanjur s pljeskavicom stavio se postrance na hrpicu od pet podložaka tako da se umak sakupio na jednoj strani, a pomfrit je na drugoj strani ponovo bio na suhom. S Evom se dogovorio sljedeći tjedan u kinu gledati *Hanu-Bi*. Zatim su si nazdravili.

Trebalo mu je još vremena. Vremena da završi brak. Vremena da se riješi žene. Možda bi je trebao jednom udariti ili otvoreno prevariti tako da ona njega ostavi? Evino lice gledalo se krajičkom oka. Djelovala je kao da je potpuno usredotočena na hranu; ali osjećao je kako joj se po stolom pomiču noge i vidio je kako joj srce lupa. Sada je više nije mogao gledati u oči. Hoće *odmah* u kino. Istoga trena. Ili barem odmah nakon posla. Čak je razmišljao da to predloži. Onda je ipak u miru pojeo već hladnu pljeskavicu. Brzo se platilo i ustalo. Na parkiralištu se Evi galantno otvorilo vrata auta.

Navečer se natrpala perilica za rublje i uključio najduži program: pamuk za lakše peglanje s pretpranjem (centrifuga 800 okretaja u minuti). Vrijeme trajanja: dvjesto četrdeset minuta. Kada se pere na programu za lakše peglanje ne smije se stisnuti tipka *skidanje mrlja*. Kada je žena stigla kući, otišla u kupaonicu i ondje se razodjenula, program koji je pokrenuo još nije završio. Upravo je to bilo u planu. Nije mogla oprati skinutu odjeću pa ju je nagurala u košaru za prljavo rublje. Kada je žena izašla iz tuša on je ušao u kupaonicu. Ona se prestravila. Pred njom je izvadio odjeću iz košare i glasno udišući mirisao ju je zatvorenih očiju.

Kada je ustao ušao je u dnevni boravak. Kako je i očekivao, žena je pronađena kako spava na kauču. Televizor nije preko noći bio isključen. Na ekranu su treperile najviše temperature za turistička odredišta, smjerovi i jačine vjetra.

Na zahodu je zaključio da je kraj toaletnog naguran u kartonski tuljac. U kupaonici ručka tuša nije stavljena u za to predviđeno mjesto nego je ostavljena u

kadi. Svaki puta kada bi se umivaonik našao prljav, smeđa bi se korica očetkala ženinom četkicom za zube pa se četkica vratila u posudu. U kuhinji je mlijeko preko noći ostavljeno na stolu umjesto da ga se nakon upotrebe vratilo u hladnjak. Na stolu je kutija šibica, u kojoj su rabljene i nerabljene šibice. Otvara se perilica suđa. U njoj je posuđe doduše čisto, ali posuda za jedaći pribor nije iskorištena za pranje prljave desertne vilice nakon konzumiranja torte s kremom. Gdje god se pogleda, otkriva se samo kaos i nered.

Ženu u dnevnom boravku se budi. To se radi jakim lupanjem dlanom na naslon kauča, bez da se pritom mora dotaknuti ženu. Pita je hoće li s njim u starački dom. Svake subote posjećuje ondje oca. Pita još jednom. Nema odgovora.

Na dan kada se s Evom dogovorio ići u kino na Hanu-Bi, vratio se s posla, za razliku od inače u pola osam, u četiri sata. Pitao se kako će u kinu sjediti jedno pokraj drugoga? Tko će sjediti desno, a tko lijevo? Slabo će pratiti film. Više dah drugoga. I položaj ruku na naslonu za ruke između sjedala. Još je jednom ušao u kupaonicu kako bi nanio još dezodorana te napustio stan. Još je jednom ušao u predsoblje kako bi se pogledao u zrcalu i nakon toga napustio stan. Treći put je ušao u stan kako bi ipak skinuo kravatu. Zatim se zaključalo. U tom trenutku zazvonio mu je mobitel. Nije bio klijent. Nije bila njegova žena. Bila je Eva.

Uslijedio je dugi monolog dok je on s ključevima u ruci stajao na ulaznim vratima stana. Eva je rekla da je poslijepodne pokupila nećaka u vrtiću i poslije se igrala s njime u njezinom stanu. Pritom je nećak iz nepažnje stao na njezine naočale na podu pa se razbilo jedno staklo. Bez očala ne vidi nekog smisla da ide u kino. Četvrti je put ušao u stan. S mobitelom i dalje na uhu, ljutio se da je uzalud otišao iz ureda u četiri, dok se na telefonu i dalje raspravljalo o problemu s naočalama. Eva je predložila da se nađu u baru. Naveli su se ime i adresa bara. Zatim je učinjena greška: pristalo se.

Nakon završetka razgovora postalo je jasno da premalo zna o Evi. Odjednom je tu nećak. Nakon toga će možda isplivati nećakinje, muževi, ljubavnici. Čudno i kako je započela s kompliciranom pričom: pokupila je nećaka u vrtiću. Kao da je to bez značenja. No bilo bi značajno da je cijela priča lažna i da treba zvučati uvjerljivo. U takvim slučajevima uvijek se izmišljaju detalji.

Pola sata ranije stigao je u kafić. Iznad šanka visjela su četiri sata, nad kojima je stajalo *Beč, New York, Sydney i Johannesburg*. Barske stolice bile su zavarene u pod, ali predaleko od šanka. Morao se nagnuti prema naprijed kako bi dohvatio

posudu s kikirikijem. Iz zvučnika je dopirao jazz. Cijeli prostori ispunjavao je miris sredstva za čišćenje wc-a. Naručio se martini.

Eva je zakasnila dvadeset minuta. Naravno da se najprije postavilo pitanje o naočalama. Eva se na nijedan način nije ispričala što je otpalo kino, što se taj film, koji se, kako je Eva rekla za ručkom, morao vidjeti, neće vidjeti. Još ga je više razočaralo da kod sebe nije imala slomljene naočale. Kada je upitana za kontaktne leće, Eva je razdraženo odgovorila da ih ima, ali da ih ne podnosi. Eva je započela monolog o gužvi toga dana. No odmah ju je prekinuo i pitao za zamjenske naočale. Očito Eva nije željela razgovarati o stvarnom problemu. Nastupila je mučna, minutama duga šutnja.

Poslije je razgovor ponovo nekako krenuo. Nakon martinija i jednog džin-tonika naručio je drugi džin-tonik. Eva je hvalila kafić pretjeranim riječima. Kao odgovor na tu hvalu, on je na satu nad šankom pogledao koliko bi moralo biti sati u Sydneyu. Serviran je drugi džin-tonik. Bespriježno izglačana košulja konobarice, koja je, kada se nagnula, pokazala dvije mladenačke dojke, opčinila ga je. Kosa je bila ispletena u čvrstu pletenicu. Na njezinim blago klempavim ušima visjele su dvije goleme okrugle naušnice. Tako ga je dugo gledala u oči da više nije mogao izdržati njezin pogled. Izgubio je dvoboj. Potražio je zahod i na mobitelu namjestio podsjetnik. Za deset minuta oglasit će se alarm.

Sa zahoda se vratio za stol i nastavio razgovor. Mislio je da je trebao postaviti alarm za pet, a ne za deset minuta. Mobitel se napokon oglasio. Izašlo se i pretvaralo da se razgovara, račun je plaćen kreditnom karticom, kratko se ispričao. Samo nekoliko milimetara bila mu je večeras ruka udaljena od Evine podlaktice. Mogao ju je uzeti i objaviti svoju ljubav. Ipak večeras se propustilo milovanje Evine ruke.

Kod kuće je sam sjedio na kauču i buljio u televizor, bez da ga je uključio. Pila se čista vodka jer je bio prelijen za pripravljanje martinija. Pred vratima su se minutu dugo u torbici tražili ključevi. Vrata su se otključala. Žena je bacila torbicu u predsoblje i odmah otišla u kupaonicu. Ondje se dugo tuširalo, pa uključilo perilicu zatim se ušlo u kućnom ogrtaču u dnevni boravak. Žena obično stavi previše praška koji tada prije vremena dospije u odjeljak za ispiranje. Tako dođe do stvaranja velike pjene u bubnju. Uvijek ju je iznova molio da se drži oznake na posudi za prašak. Pitalo ga se je li bio vani. Odgovorio je da *nije bio u kinu*. Zašto je kravata u predsoblju. Tišina. Uključuje se televizor.

Polako ide prema domu. Dom je udaljen samo deset minuta od stana. Već na ulazu zapaža se prodoran miris staračkog doma. Recepcionerka mu maše i kažiprstom pokazuje prema gore. To znači da je otac u svojoj sobi, a ne u kantini. Dvaput se kuca na širom otvorena vrata sobe.

Jučerašnji dan protekao je kao i današnji, samo s manje bolova. Otvaraju se donešene novine. Nikada se otac ne oslovljava s *otac* ili s *tata* nego uvijek samo s imenom. Zbog toga su mu se kao djetetu smijali školski kolege i prijatelji, a poslije i vlastita žena. Bolovi su trećega dana postali toliko jaki da mu je liječnik dozvolio da mijenja flaster svaka dva dana. Sljedećeg dana bio je vrlo umoran, stalno je spavao premda je prema liječniku zapravo trebao biti nemiran. Neće mu davati veću dozu. Može dodatno uzimati samo kapi.

Jučer je pratio otvorenje Olimpijskih igara u Pekingu. Bio je to pravi spektakl. Između Hellera i Hitlera. Novine se ponovo odlažu na stranu. Sutra će se čitati. Izgubio je zanimanje za politiku, a pogotovo za paralizirajuću dosadu takozvane unutrašnje politike. Demokracija je diktatura duševnih bolesnika i maloumnika. Kada se sudbina uspješnog naroda prepusti većini upravo takve prilike zavladaju. Da se o tome treba čitati – po mogućnosti i sa zanimanjem – pretjerano je očekivanje.

Otac se jako trese tako da izlijeva juhu i svaki puta u usta stvalja praznu žlicu. Pita ga zašto žena nije došla ovaj tjedan. Jesu li se svađali? Odgovor također izgovara otac: naravno da su se svađali, pa on to vidi. Nije se dvaput ženio da ne primijeti odmah takve stvari.

Šuti se. Sada je, kaže otac, malo poslije pet, a on je već večerao. Dugi su sati još pred njim kada se može početi praviti da spava. Televizor je cijelo vrijeme uključen. Dom je zapravo koncentracijski logor za bogalje i za one koji više nisu sposobni za život.

Najradije bi da bude spaljen i da se njegov pepel posipa. Pomisao na sprovod je užasavajuća. Ne želi nigdje biti pokopan, već u miru biti mrtav. Redoviti posjet domu iznenada se osjeća kao velika nepravda ocu. Kao nepravda i kao prijevara samoga sebe. Neka pozdravi ženu, ne srdačno, samo pozdravi. Na putu prema kući hoda se kroz park.

U parku se sjedi na klupici, gleda stablo i dugo udiše. Prati se kazaljka sekundi na satu. Deset sekundi se udiše i dvadeset izdiše. Dva udaha u minuti. Možda će uspjeti i s jednim udahom? Dok diše polako nestaje, nitko ga više ne primjećuje. Vjeverica s ostacima lješnjaka u ustima skoči sa stabla, trči do klupice na kojoj sjedi i

ostane na nekoliko centimetara od njega. Kakva degenerična životinja, koja vjeruje tišini! Ne voli životinje; ne želi ih ni jesti ni gledati. Na ulazu u park jedan pas napada neku ženu.

Kod kuće žena upravo telefonira s ocem. Ocu se govori da nema svađe ni bračne krize.